ЩО ТАКЕ ПРОМИСЛОВИЙ ЮНІОНІЗМ.

(За "Г. Р.").

Що то є промисловий юніонізм. Які його цілі? Так запитає себе майже кождий укр. робітник. Чув він про якісь юнії, а може навіть самий є членом юнії майнерів, мулярів, столярів, машиністів, різників і т. д.

Слово юнія є походженя латинського. Воно означає єдність, спільне ділане певної скількости людий. Єсли отже робітники лучать ся разом, то творять юнію. Юнії можуть бути різного рода. Можуть бути корисні або шкідливі для робітничої кляси.

Єсли всі мулярі злучать ся разом, то утворять юнію мулярів; столярі утворять юнію столярів; кравці — утворять юнію кравців і т. д.

Єсли сі юнії мають на цілі лише здобуте коротших годин праці і ліпшої платні для робітників, належачих до даної юнії, то се буде юнія фахова. Фахові юнії можуть бути корисні для робітників, котрі до них належать, лише не приносять користи цілій робітничій клясі.

З розвитком промислу і машин місце фахового робітника займає робітник нефаховий. Капіталізм зростає в силу і фахові юнії є за слабі, аби ставити йому опір.

Супроти того всі робітники, працюючі в даній галузи промислу є змушені злучити ся в промислову юнію.

Наприклад всі робітники працюючі в будівлянім промислі, як мулярі, теслі, каменярі, електротехніки, пломбери, склярі і инші, творять одну юнію будівляних робітників. В разі однак страйків, капіталісти, котрі мають великанські грошеві фонди, можуть голодом знищити опір будівляних робітників. Для власної отже оборони будівляні робітники мусять мати поміч тих, що випалюють цеглу, звозять дерево, одним словом поміч тих, що достарчують будівляного матеріялу. Також мусять числити на поміч тих, що перевозять матеріяли, т. є. на поміч робітників зелізничих, трамваєвих, корабельних і т. д.

Бачимо, що інтереси робітників всіх галузий промислу є тісно з собою звязані. Супроти того всі робітники даного краю або даної части сьвіта, а остаточно всі робітники цілого сьвіта мусять належати до одної юнії.

Кождий думаючий чоловік знає, що причиною визиску є той факт, що знаряди і средства продукції є приватною власністю. Робітник, котрий працює в фабриці, не має права забирати голосу в справі условин праці і зисків, які дане підприємство приносить. Иншими словами робітник є промисловим невільником.

Сьвідомий чоловік не хоче бути невільником і для того клясово сьвідомі робітники хотять мати голос в заряді фабрики, в котрій працюють. В сучасній суспільній системі робітники можуть здобути лише за помічю промислової юнії.

Длятого то на цілім сьвіті розлягає ся клич: Робітники, будуйте "Одну Велику Юнію".

При помочи промислової юнійної організації, робітники приготовляють ся до перебраня контролі і заряду над промислом, а також приготовляють підстави під нове суспільство, де буде Промислова Воля.

Для познакомленя наших читачів близше з промисловим юніонізмом, подаємо кілька справоздань що до робітничого руху в Австралії.

—o—

ПРОМОВА СЕКРЕТАРА РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

В Австралії розвинув ся найперше на більшу скалю промисловий юніонізм. Послухаймо, що говорять там робітники. Наводимо понизше промову Дж. С. Гардена, секретара Робітничої Ради в Сидні. Він говорить слідуюче:

Будучність є в наших руках. Будьмо осторожні і дивім ся на кождий наш крок, абисьмо не впали в підставлену полапку.

Маємо один ідеал, одну ціль — визвіл нашої кляси. Осьвідомлюванє ся робітників в минувшім році було так скоре, що трудно нам було дотримати кроку. Робітники жадають нової системи: в кождій части краю думають про промисловий юніонізм. Бачу робітників, котрі зрозуміли, що мають досить розуму до кермованя промислом. Робітник будить ся, встає і дивує ся сам своїй силі.

Злучений на промисловім полі, робітник візьме контролю над власною продукцією. Нічо більше, але також нічо менше його не задоволить. Він зрозуміє, що межи клясою капіталістичною а робітничою не може бути угоди; бо робітника обкрадають там, де він працює.

Робітник піднесе свої руки і закличе: не буде ніхто більше рядити мною, єсьм вільний і яко вільний чоловік буду уживати знарядів волі — знарядів і средств продукції.

Бачу просьвітну працю в кождій фабриці; кожду фабрику контролює комітет вибраний робітниками. Зорганізовані робітники жадають визволу, промислової волі.

Зміна суспільности мусить наступити вкоротці. Сили еволюції рухають все наперед і мелють на порох всі пляни рабівників і політикерів.

Економічні сили вказують, що за нашого житя робітнича кляса візьме управу промислу в свої руки.

—o—

МІЖНАРОДНА ПРОМИСЛОВА ЮНІЯ В АВСТРАЛІЇ.

Два роки тому австралійське правительство заборонило організоване "Ай Добл'ю Добл'ю" (Юнії Промислових Робітників Сьвіта). Многих провідників сего руху арештовано і засуджено на довгі роки вязниці.

Оставші члени помогли завязати нові юнійні організації, знані як Міжнародна Промислова Юнія і Одна Велика Юія. Ся послідна не має ще добре витиченої політики. Шукає собі доперва грунту, на котрім могла би ся оперти.

Міжнародна Промислова Юнія має знова слідуючу форму і програму:

Всі робітники в данім окрузі і данім промислі належать до Льокалю Промислової Юнії. Всі Льокалі Промислової Юнії в тім самім промислі становлять Краєву Промислову Юнію. Краєві Промислові Юнії в промислах тісно з собою получених становлять Промисловий Департамент. Таких департаментів є шість. Ними є: департамент рільництва, гірництва, транспортації, фабричний, будівляний і публичної служби.

Засади, на котрих опирає ся ся промислова юнія, є слідуючі:

Система платні поділила людську суспільність на дві кляси, — клясу робітничу і капіталістичну. Інтереси сих кляс є суперечні (противні).

В інтересі капіталістів лежить обкрадане робітників з продуктів їхньої праці. В інтересі робітників є перешкодити тій крадіжи о скільки зможуть.

З приводу того противенства економічних інтересів, веде ся стала борба з тими клясами, котра скінчить ся доперва тоді, коли робітники зорганізують ся клясово і знесуть систему платні.

Капіталісти, будучи правлячою клясою в суспільности, сформували всі інституції з думкою утриманя робітничої кляси в неволі. Волю здобудуть робітники тільки своєю власною працею і енергією.

Новочасний розвиток промислу довів до того, що цілі галузи промислу є власністю малої групи капіталістів, а машинова продукція відбирає хліб тисячам фахових робітників.

Заводові юнії, оперті на поділі робітників на фахи, є безсильні і мусять згинути.

Аби боронити ся, робітники, працюючі в певній галузи промислу, мусять творити промислову юнію, а потім всі робітники мусять злучити ся в Одну Велику Промислову Юнію.

При помочи промислового юніонізму робітники збудують в лоні краю капіталістичної суспільности підвалини під новий устрій, в котрім буде економічна воля.

—o—

Становиско робітників в Австралії.

СИДНІ. — Слідуюче внесенє приняла робітнича рада в новій полудневій Валії, котре сьвідчить про становиско заняте австралійськими робітниками:

"Не годимо ся на бранє якої небудь участи в сьвяткованю побіди, уважаємо, що гроші, котрі йдуть на покрите таких сьвятковань, повинні бути з'ужиті на пожиточні цілі, як наприклад, на будову домів для жовнірів і. т. п. Дальше, поминаючи грошеву втрату, не годимо ся на бранє участи в обходах, величаючих вимордованє 15,000.000 людий, котрі посьвятили своє житє на вівтарах капіталістичної захланности".

Польський сойм просить аліянтів о поміч проти Українців.

ПАРИЖ, 17 липня. — Після донесеня, яке одержав премієр Падеревський, польські установчі збори (сойм) звернули ся з жаданем до польського правительства, щоби воно просило аліянтів о поміч, аби положити кінець нечуваним варварським насильствам, яких допускають ся супроти польського населеня Українці, котрі зовсім отверто злучили ся з большевиками.

В резолюції, ухваленій соймом говорить ся, що дикі банди заводять терор на Волині, Поділю і Україні, де панує большевицький режім і має місце масове мордованє Поляків і инших.

З глубини краю, куди польська армія прогнала російських большевиків і українські війська, приходить щораз більше вістий про ріжні насильства і що дня приходять нові вісти про нові переслідуваня. Польський сойм просить аліянтів, щоби вони безпроволочно почнили кроки в цїли спиненя проливу крови і охорони житя.

КООПЕРАТИВНИЙ РУХ В АНГЛІЇ.

Ще до кінця війни було в Англії 2.500 індустріяльних кооперативних спілок — будьто для продукції, будьто для роспродажі товарів — з три і пів міліонами членів, з уділовим і резервовим капіталом поверх 375 міліонів долярів, з торговим оборотом звиш 1.000 міліонів і чистим зиском в 1916 році яких 90 міліонів долярів.

Війна більш помогла як пошкодила кооперації в Англії. На богато товарів були установлені правительством сталі ціни, які кождий мусів однаково платити в кождім магазині і через те члени кооперативних спілок, дістаючи дивіденду від усіх покупок, ліпше виходили як ті, хто купував в приватних купців, стільки саме мусів платити і ніякої дивіденди не дістав.

В окремих кооперативних товариствах число членів збільшило ся і було-б збільшило ся ще більше, якби товариства могли були дістати досить запасів. Але товарів для більшого числа членів не ставало, так як правительственні обмеженя відносили ся однаково до всіх купців і кождий діставав стільки товару, скільки треба було для його правильних консументів.

З другого боку війна зрушила нормальну кооперативну організацію. Сам Британський Кооперативний Союз стратив 6.000 робітників, що пішли до війська, і виплатив їм три міліони долярів як ріжницю поміж їх жовнірською платнею і тою платнею, яку брали в кооперативах. По демобілізації давні кооперативні робітники вернули ся до організації, котра знов може правильно розвивати ся.

Британський Кооперативний Союз (British Cooperative Wholesale Society Ltd.) з головною кватирою в Манчестер в Англії і Шотляндський Кооперативний Союз (Scottish Cooperative Wholesale Ltd.) з головними офісами в Глесго і Едінбургу в Шотляндії є головні кооперативні організації в Великій Британії. Перша заснована в 1864 р., друга в 1868 році. Обі представляють ся як союзи окремих кооперативних товариств. Британський союз обєднує тепер 1,189 товариств (спілок) з 2,653.257 членами. В 1918 році всі гуртові союзи продали окремим спілкам товарів за 311,456.000 долярів, найбільше артикулів гросерських і харчевих.

До послідних трох літ кооперативні спілки як такі мали дуже малу звязь з робітничими юніями, мимо того, що в одних і других майже ті самі члени. Аж щойно недавно робітничі юнії рішили ся вкладати свої фонди в каси кооперативних спілок і союзів з цілию установленя тісної звязи поміж кооперативними товариствами і робітничими юніями і спільної індустріяльної і хліборобської акції. Державний Скарб дозволив тепер кооперативним союзам випускати так звані "розвоєві бонди" номінальної вартости від 100 до 2.500 долярів, обчислені на те, що робітничі юнії будуть в них інвестувати свої фонди і возьмуть участь в кооперативній індустрії і хліборобстві. Таким способом проєктуєть ся спільно набути і орудувати кооперативними млинами, молочарнями, фабриками скір і чобіт. Недавно кооперативні союзи пустили в рух три ткацькі заводи і набули копальні вугля в Йоркшайр, окрім тих копалень, що доси мали в Ньюкестл. Британський Кооперативний Союз має 33.000 акрів хліборобської землі та свої фарми в ріжних сторонах краю.

ЯПОНСЬКІ РОБІТНИКИ ПЕРЕЙМАЮТЬ СЯ СОЦІЯЛІЗМОМ.

ТОКІО. — Зростаюча тенденція японських робітників до здобутя для себе прав і їх заінтересованє ся соціялізмом заставляє визначнійших Японців до студійованя средств, ведучих до полагодженя тої робітничої проблеми. Страйки щораз більше зростають в Японії, а що зорганізовані робітники не мають жадного голосу, сі страйки можуть викликати небезпечні розрухи, такі як відбували ся минувшого року з приводу голоду, в наслідок недостарчуваня відповідної скількости рижу японській людности.

"Ді Гералд оф Ейжія" говорить, що в Японії істнує значний елемент "заражений" соціялістичними теоріями, але через острі переслідуваня трудно є означити його величину і нема жадних способів аби довідати ся, як далеко розріс ся соціялізм.

Що "бакциль" істнує, нема жадного сумніву. Помимо того, що тримаєть ся його під пресією, він готовий до вибуху при кождій нагоді. Єсли соціялізм не може піднести голови леґально, то піднесе її нелеґально, чого результатом є большевизм і "анархія". Ся газета пропонує сейчасове і відповідне поліпшенє услівий праці після пропозиції Ліґи Народів, політичну і едукаційну реформу і знесенє бюрократичних метод, як, рівнож щире і правдиве привернене демократії.

КОЛЧАК І СИБІРСЬКІ УКРАЇНЦІ.

"Щире Слово", щоденна "національно - народоправна" газета, що виходить у Владивостоці на Сибірі, пише під датою 18 червня в редакційній статі слідуюче:

"В Росії водилось так і за старі добрі часи і тепер, що деякі політичні гуртування почувають себе з'обовязанними до приношення комусь то услуг. Чи той хтось потребує і просить о сі услуги, се друга річ. Псіхольоґія "русскаго человека" сим і відзначаєть ся, що він, хоч би його й не просили, а навіть протестували проти його благородних намірів, зробить добро і буде боротись зі "злом". І в тім то містить ся, здаєть ся, ціла трагедія і нещастя всієї "руси". Стара Росія захотіла зробити добро цілому світу, завоювати всю середну а мабуть і західну Европу і поблагословити її своєю "вищою здоровійшою культурою". Та злі боги повели діло так, що Росія потерпіла і понесла кару за чужі гріхи. Не лучше і тепер діеть ся. Розбита чужими і своїми Росія обідрана "вірними" приятелями, обезсилена і осьміяна старими друзями, пориваєть ся немічна старуха опять на якісь геройські вчинки. Рятує за добро і щастє всесьвіту, та забуває про себе. І що-ж з того виходить?

Як відносять ся до того рода услуг заінтересовані, а може й рівнодушні сусіди видко із їхньої поведінки в послідному часі. Славно звісні їх обіцянки на поміч, а навіть на признання уряду Колчака, в неозначеній майбутности, а самі витягають з обманутого народу що лиш вдасть ся.

Чи готов російський уряд (Колчака) на услуги для цїх, з котрими і слідувало-б наладити добрі відносини, та обережно і старанно піклуватись, а іменно своїми-ж громадянами і цїми людьми, котрі тимчасово в великім числі живуть на його землях. (Себто з Українцями. — Ред.).

Найлучшою ілюстрацією якраз відворотних услуг може нам послужити така постанова омського уряду:

"Урядовий вістник. Неділя, 1-го червня 1919р. Частина офіціяльна, №149. Постанова управляючого міністерством внутрішних справ, 15 травня 1919 р. 1) Закрити істнуючі у визволених од совітської влади місцевостях Росії відділи Українського Центрального Галицько - Буковинського Комітету. 2) Всі посвідченя, видані коли небудь Українським Галицько - Буковинським Комітетом признають ся недійсними. 3) Дозволити центр. Карпаторуському Совіту виключне право видавати посвідчення і вести реєстрацію уроженців Прикарпатської Руси (Галицької, Буковинської і України)".

Цікавим є ця обставина, що міністер не подає ніяких мотивів цеї постанови, та думаємо, що ніхто не вкаже на провини Комітетів, котрі занимались самопомічю і гуманітарними завданнями".

І хоч "Щире Слово" нарікає на Росіянина, що він часто робить другому добре діло, о котре його ніхто не просить, а не раз проти котрого навіть дехто протестує, то все-ж таки воно занимає якраз таке саме "благодійне" становиско супроти правительства Колчака, котре розвязує без причини нікому не шкідливі укр. запомогові комітети і взагалі Українців ігнорує. "Щире Слово" викликає кому рабство, а само по рабськи поступає. За таке рабське поведенє укр. націоналісти дістають від Колчака рабську заплату.

Земельна реформа в Польщі.

ВАРШАВА. — Польський сойм ухвалив земельну реформу більшостію лише одного голосу, після якої дідич в Польщі не може посідати більше ніж 290 моргів землі.

У Східній Галичині і Познаньщині один дідич не може посідати більше ніж 1.750 моргів землі.

ІНСТИНКТ І РОЗУМ.

(Продовженє).

Прінціп наслідуваня є вельми сильний в чоловіка, а собливо в дикунів. Др. Бейтмен говорить у своїй розвідці "Про афазію", що деякі нервово недужі пацієнти несьвідомо наслідують і повторяють кожде слово, яке почують, чи то у своїй чи в чужій мові, і кождий жест або рух, який побачуть близько себе. Вчений Десор каже, що жадне зі зьвірят не наслідує добровільно чоловіка в його ділах, аж ідучи в гору прийдемо до малп, які, як звісно, вміють славно "малпувати", себто наслідувати вчинки чоловіка.

Однак трапляєть ся часом між зьвірятами, що одні наслідують других; були випадки, що вовки, згодовані між собаками, навчили ся брехати; так само шакалі. Птахи наслідують сьпів своїх родичів або инших птахів, а папуги є під тим зглядом дуже здібними і можуть наслідувати кождий звук, який чують часто. Були випадки, що собака, якого вигодувала кітка, навчила ся від неї лизати собі лапи і мити лице і вуха, як се звичайно чинять коти. Молоді зьвірята нераз уважно приглядають ся тому, що роблять їх родичі і відтак наслідують їх. А родичі неначе-б розуміли, що молоді можуть чогось навчити ся, і заходять ся вчити їх тих справ, які є потрібні для них в житю.

І так бачимо, що кітка приносить своїм котятам живі миши, щоби вони вчили ся їх ловити; яструб, зловивши яку малу пташину, несе до своїх молодих дітий і пускає перед ними, щоби дати їм нагоду спробувати своїх сил і зручности.

Ледви чи є яка важнійша прикмета для умового поступу чоловіка, як увага. Зьвірята виразно проявляють сю прикмету, приміром, як кіт, сидячи при мишачій норі, уважає, чи не покажеть ся миш. Увага іноді так займе зьвіря, що він забуває на всьо инше і в таку хвилю його не тяжко підійти.

Майже злишним булоб згадувати про се, що в зьвірят є знаменита память осіб і місць. Сер Ендрю Смит говорить, що ґаґун (малпа) пізнав його з великою радістю після 9-місячної неприсутности. Собака пізнає чоловіка і після кількох років; навіть мурахи, як говорить французький учений Губер, пізнавали других мурахів, що походили з тої самої громади і вернули до мурахиска після чотирох місяців неприсутности. Нема сумніву, що зьвірята можуть в якийсь спосіб пізнати ріжницю що до відступів часу між повторяючими ся подіями.

Уява є одною з найвисших прикмет чоловіка. При її помочи він лучить образи і думки незалежно від волі, і таким робом осягає гарні і новi результати. Сон є найлучшим зразком сеї сили в чоловіці і один учений говорить, що "сон є мимовільною оказією". Вартість продуктів нашої уяви залежить, річ очевидна, від числа, акуратности і ясности наших вражінь, від нашого осуду і смаку у виборі або усуваню мимовільних комбінацій, а до певного степеня і від нашої сили складати їх після волі. А що собаки, коти, коні, а можливо й всі инші висші зьвірята, ба навіть і птахи мають живі сни, як се оказують своїми рухами і голосами підчас спаня, — то нам треба приймати, що в них також є дещо сили уяви (фантазії). Собака не без причини виє в сей дивний, мелянхолійний спосіб по ночах, особливо тоді, як сьвітить місяць. Французький вчений Гузо думає, що уява собаки ворушить ся під впливом неясних обріїв предметів, які в злуці з тінями а часом і з незрозумілими звуками викликають перед ним чудні привиди; в таку хвилю в собаці відай повстає почуванє подібне до того, яке творить чоловіка забобонним і суєвірним.

Вершком прикмет людського духа, як се всякий признає, вважаєть ся розум. І мало хто знайдеть ся такий, щоби не признав зьвірятам певного степеня розумових сил. Ми постійно можемо бачити, як зьвірята стають, надумують ся і рішають. Многозначучим є факт, що чим більше хтось з натуралістів студіює прикмети і навички якогось зьвіря, тим більше добачує в нім розуму, і тим менше інстинктів. Навіть зьвірята, що стоять на дуже низькім степени розвитку, проявляють дещо розуму. Іноді приходить ся вченому дуже тяжко розібрати між розумом і інстинктом. Так, приміром, др. Геєс у своїм творі "Отверте Ледове Море" кілька разів замічає, що собаки, які тягнули його санчата, не йшли збитим гуртом, як попали на тонкий лід, але розходили ся, щоби тягар був менший і лід під ними не ломив ся. Се було нераз першою признакою для подорожних, що лід є тонкий і небезпечний. Тепер заходить питанє, чи собаки поводили ся в сей спосіб тому, що кождий з них знав се з досьвіду, чи може ішов за приміром старших і розумнійших собак, або чи може знав се з вродженої навички, себто з інстинкту?

Ми можемо судити тільки після обставин, серед яких доконано вчинків і нам годі твердити на певне, чи се було наслідком інстинкту, чи розуму, чи тільки спряженем ідей; треба знати, що сей послідний прінціп є тісно звязаний з розумом. Німецький натураліст Мебіус говорить про щупака, якого відділено скляною шибою від других риб в тім самім збірнику. Щупак часто кидав ся, щоби зловити рибу по другім боці шиби, та за кождим разом бив ся сильно в голову об шибу. Доперва за три місяці наступило в його голові спряженє ідеї про удар з ідеєю ловленя і він не кидав ся на риби за склом; не робив сего більше навіть тоді, як опісля шибу забрано і перегороди більше не було; кидав ся на иншу рибу, але тих, що колись підчас нападаня на них, збивав собі голову, більше не зачіпав. І коли щупакови треба було аж три місяці часу, щоби він повздержав ся від шкідливої для себе акції, то малпа, приміром, емо, а застановитись би нам над другим. за один раз пізнає, що якийсь вчинок є болючий або неприємний. Так само поводить ся і дикун і не дурно кажуть люди, що хто спече ся на горячім, той опісля на холодне дує.

Натураліст Ренґер розказує, що як перший раз дав яйця своїм малпам в Парагваю, вони безоглядно товкли їх і через те богато тратили; опісля ударяли злегка одним кінцем о якийсь твердий предмет і пальцями оббирали скаралупу. Коли вони тільки раз врізали ся якимсь острим орудієм, то більше не торкали його, або як і брали до рук, то чинили се з найбільшою осторожністю. Часто давано їм кусники цукру завиті в папір; і Ренґер завивав часом живу осу з цукром, яка болючо жалила малпу, що неосторожно розвивала папір. Як малпа зробила раз такий досьвід, то опісля завсїгди прикладала пачку до вуха, щоби почути, чи в середині що не ворушить ся.

Цікавий примір розуму в собаці знаходимо в книжці Гочінсона "Про тресоване собак". Там розказуєть ся, що на польованю мисливець пострілив раз дві куропатві — одну вбив на смерть, а друга могла ще трохи бігати і підлітати. Собака зловив її і приніс до тої, що була нежива, тут став і задумав ся. Взяти обі нараз не міг, бо жива птаха була-б йому не дала ся нести враз з другою. Та подумавши хвилину, знайшов спосіб: схопив живу куропатву за шийку і закусив на смерть, а відтак вже міг легко взяти і принести обі. До того часу ніколи не трапляло ся, щоби він убивав пострілених птахів. Тим показав, що він може думати, хоч очевидно не дуже ще добре, бо міг перше принести живу, а відтак вернути ся по неживу. А був і такий випадок, як се розказано в тій самій книжці Гочінсона. Мисливець пострілив раз дві диких качці, не вбиваючи ні одної з них на смерть. Собака, що побіг за ним, порадив собі таким способом, що убив одну, відтак наперед приніс живу, а опісля вернув ся по другу, про яку знав, що вона не може втечи.

(Кінець буде).